

Företagen i södra Sverige ställer om. Var står de idag och vad behöver de för att accelerera sitt hållbarhetsarbete?

December 2024

2050 CONSULTING I SAMVERKAN MED



Sammanfattning

Näringslivets hållbarhetsarbete genomgår snabba förändringar, drivet av nya regelverk som direktivet för hållbarhetsrapportering – CSRD, samt ökande krav från kunder, investerare och medarbetare. För att nå nationella och internationella hållbarhetsmål är näringslivets omställning avgörande. Denna rapport, framtagen av 2050 Consulting i samverkan med fyra svenska handelskammare, undersöker hur företag i södra Sverige förhåller sig till dessa utmaningar och möjligheter.

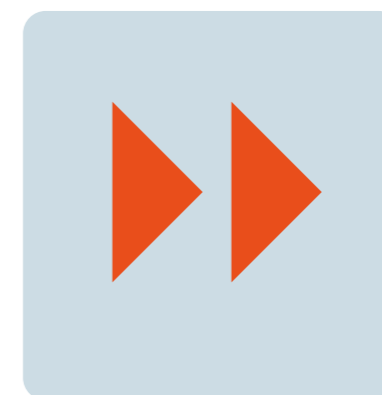
Den första delen av rapporten granskar hur ett brett urval av företag, både stora och små i de fyra regionerna, ser på hållbarhet, vad som driver arbetet och vad som krävs för att öka takten i omställningen. Den andra delen av rapporten undersöker var de 30 största företagen i varje region (totalt 120 företag) befinner sig i sitt hållbarhetsarbete genom att se hur väl förberedda de är inför de kommande rapporteringskraven, vilken typ av klimatmål de har satt samt hur transparenta de är i sin rapportering.

Rapportens huvudsakliga resultat

- ▶ Många företag ser hållbarhetsarbete som centralt för svensk konkurrenskraft. Kundkrav, ägarinitiativ och attraktivitet som arbetsgivare är de främsta drivkrafterna. Företagen markerar ett kraftigt behov av långsiktiga politiska beslut om styrmedel och stöd, samt investeringar i infrastruktur. Behovet av samarbete och ökad kompetens är också i fokus för många.
- ▶ Bland de 120 största företagen i regionen rapporterar 86 procent sina klimatutsläpp enligt vedertagen standard. Två tredjedelar har satt klimatmål som bedöms uppfylla kraven i den nya rapporteringsstandard, nästan hälften har dessutom satt vetenskapligt baserade klimatmål via Science Based Targets, och cirka en tredjedel har publicerat en dubbel väsentlighetsbedömning som krävs enligt CSRD. Företagen har alltså börjat anpassa sig till kraven på mer omfattande hållbarhetsrapportering, men många har en bra bit kvar och kommer behöva avsätta resurser till detta de kommande åren.

Företagen efterfrågar

- långsiktiga, blocköverskridande beslut som minskar investeringsrelaterade risker
- effektivare tillståndsprocesser, särskilt för utbyggnad av förnybar energi
- tydliga styrmedel för transportsektorns omställning
- stora investeringar i infrastruktur för elnät, järnväg och klimatanpassning
- satsningar på forskning och utveckling för ny teknik.



Slutsats

EU:s Gröna giv innebär en stor omställning för företagen, men kan skapa konkurrensfördelar för dem som agerar proaktivt. Generellt sett anser företagen att en förutsättning för svenska företags framtida konkurrenskraft är att Sverige agerar föregångsland. För att utnyttja möjligheten omställningstrycket innebär behövs tydligt politiskt ledarskap, långsiktiga satsningar och stöd till näringslivet.

Innehåll

Sammanfattning	3
Inledning	5
Standarder och ramverk som omnämns i rapporten	6
Metod	8
DEL 1	
Behov och hinder i företagens hållbarhetsarbete	10
DEL 2	
Hur långt har de stora företagen kommit i sitt hållbarhetsarbete?	22
Sammanfattande resultat och slutsatser	28



Inledning

EU har under de senaste åren klubbat igenom en rad nya regelverk för klimat- och hållbarhet inom ramen för EU:s gröna giv – strategin för att nå EU:s mål att vara klimatneutralt till 2050. Bland annat ställs högre krav på företags hållbarhetsrapportering genom Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD). Från och med 2024 implementeras direktivet successivt i EU-ländernas nationella lagstiftning, och som en följd av detta behöver företagens hållbarhetsredovisning prioriteras högre och hållbarhetsarbetet i större utsträckning integreras i affärsstrategin, vilket kan innebära en stor förändring för många företag.

Näringslivet har en avgörande roll i omställningsarbetet och allt fler företag inser också affärspotentialen i den gröna omställningen när kundkrav och krav från investerare ökar. Vilka utmaningar och möjligheter ett företag står inför varierar beroende på faktorer som storlek, geografisk plats och bransch. Att identifiera möjligheter och förstå vilka konkurrensfördelar hållbarhetsarbetet kan innebära är ett viktigt område där företagen behöver stöd och ökad kompetens.

Nuläge och möjligheter har undersökts i två steg. Dels har en enkätstudie genomförts bland medlemmarna i Östsvenska, Västsvenska och Sydsvenska handelskammarna samt Handelskammaren i Jönköpings län. Detta har kompletterats med en studie av de 120 största företagen i de fyra regionerna med fokus på företagens klimatarbete och anpassning till EU:s krav på hållbarhetsrapportering.

Rapportens syfte

Rapporten ska ge en övergripande bild av hur långt företagen i södra Sverige har kommit i sitt hållbarhetsarbete och hur väl rustade de är inför införandet av det nya regelverket för hållbarhetsrapportering i enlighet med CSRD. I rapporten undersöks vad som driver omställningen i företagen och vad som behövs för att accelerera omställningen ytterligare. Det hållbarhetsområde som står i fokus för många företag är klimat och därför ligger viss tyngdpunkt på klimat- och energiomställning. De undersökningar som genomförts inom ramen för rapporten undersöker därför också om företagen lyfter fram ambitiösa klimatmål som en affärsfördel.

Östsvenska Handelskammaren

Östergötland
Sörmland
Gotland



Västsvenska Handelskammaren

Västra Götaland
Kungsbacka kommun
Varberg kommun



Handelskammaren i Jönköpings län

Jönköpings län



Sydsvenska Handelskammaren

Södra Halland Kronoberg
Skåne Kalmar
Blekinge



Figur 3: De delar av södra Sverige som ingår i respektive handelskammars verksamhet.

Standarder och ramverk som omnämns i rapporten

Greenhouse Gas Protocol

Greenhouse Gas Protocol (GHG-protokollet) är en internationell beräknings- och redovisningsstandard. Det är det mest använda verktyget för att kvantifiera och hantera utsläpp av växthusgaser. I och med direktivet för hållbarhetsrapportering, CSRD, blir det obligatoriskt för de företag som berörs av lagstiftningen och som bedömer klimatförändringar som ett väsentligt hållbarhetsområde att beräkna sina utsläpp enligt standarden.

Utsläppen kategoriseras i tre delar:

Scope 1: direkta utsläpp från företaget

Scope 2: indirekta utsläpp från inköpt el och värme till företaget

Scope 3: övriga indirekta utsläpp i företagets hela värdekedja

Scope 3 inkluderar de utsläpp som uppstår som konsekvens av ett företags verksamhet i värdekedjan. Generellt står Scope 3 för de största utsläppen och utgörs av femton kategorier, se Figur 1.

Science Based Targets (SBT)

Science Based Targets initiative är ett samarbete mellan Världsnaturfonden, FN:s Global Compact, CDP och World Resources Institute. Genom initiativet får företag stöd att ta fram klimatmål för att minska sina utsläpp av växthusgaser. När företag antar Science Based Targets innebär detta ett frivilligt, publikt åtagande att klimatmålen är i linje med Parisavtalet.

Syftet är att hålla den globala temperaturökningen väl under 2°C, och sträva efter 1,5 grader, i enlighet med målet som sattes i Parisavtalet om klimatförändringar 2015. Utvecklingen mot måluppfyllelse ska årligen följas upp och kommuniceras. Företaget behöver inventera utsläppen i hela sin värdekedja och ofta kopplas målet till investeringar där ekonomi, genomförbarhet och övriga effekter noga utreds.

Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD)

CSRD är EU:s direktiv om hållbarhetsrapportering som införs från och med år 2024. Syftet är att öka rapporteringens transparens och göra den mer standardiserad, samtidigt som man ökar takten i omställningen genom att ha ett starkare fokus på företagets väsentliga hållbarhetsområden, mål och åtgärdsplaner. Hållbarhetsrapporteringen sker enligt tolv standards (European Sustainability Reporting Standards, ESRS) och följer principen om dubbel väsentlighet.

Två standards (ESRS1 och ESRS2) har fokus på allmänna krav och upplysningar och är obligatoriska för alla. Övriga tio standards är ämnesspecifika och omfattar hållbarhetsområden inom miljö, socialt och affärsetik. Dessa är endast obligatoriska om de bedömts vara väsentliga enligt den dubbla väsentlighetsbedömningen.

Den standardiserade strukturen kommer att leda till att det blir betydligt lättare att jämföra och utvärdera företags hållbarhetsarbete, både mellan företag och över tid.

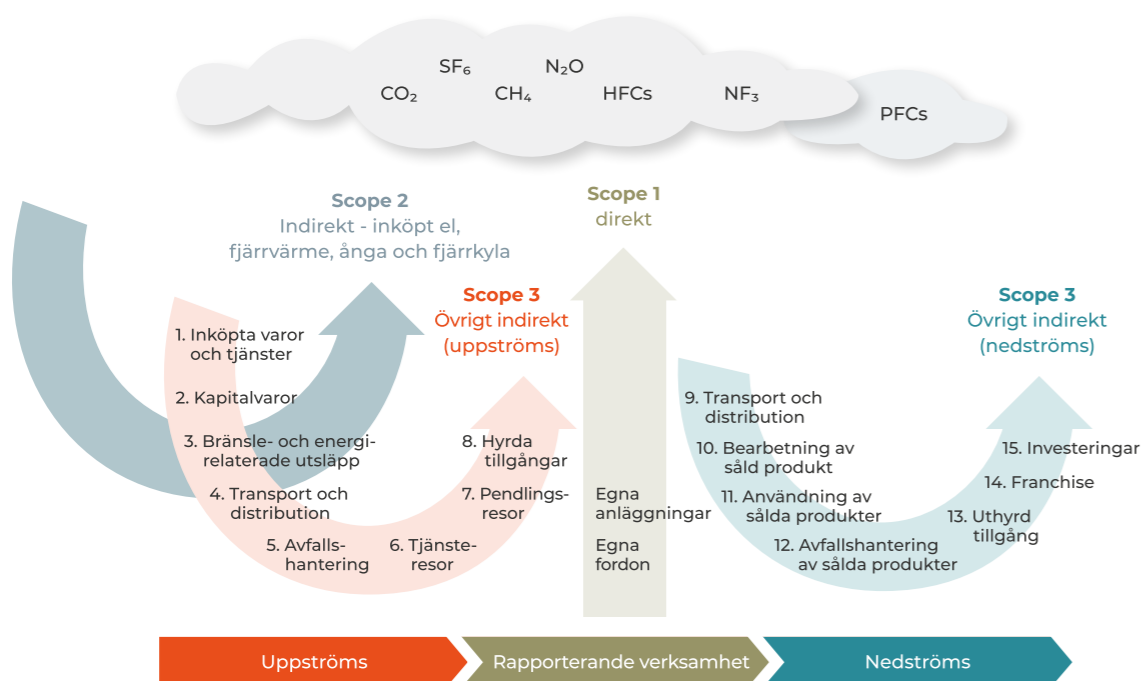
Dubbel väsentlighetsbedömning (DVB)

Syftet med en DVB är att identifiera väsentliga hållbarhetsaspekter för att säkerställa att företagets hållbarhetsarbete fokuserar på områden där man har störst påverkan.

En DVB består av två dimensioner:

- 1. Inverkansväsentlighet** – man bedömer företagets påverkan på olika hållbarhetsområden.
- 2. Finansiell väsentlighet** – man gör en bedömning av risken för att olika hållbarhetsaspekter kan påverka företaget ur ett finansiellt perspektiv samt hur stor kostnaden kan bli och sannolikheten för att detta sker.

Det är obligatoriskt att göra väsentlighetsbedömningar för samtliga hållbarhetsaspekter som lyfts i rapporteringsstandarderna, men det är möjligt att göra tillägg. CSRD ger tydliga riktlinjer hur väsentlighetsbedömningen ska göras och vilka tröskelvärden som bör användas för att bedöma när något är väsentligt. För varje hållbarhetsområde måste företaget utvärdera flera dimensioner. Om tröskelvärdet för minst en dimension överskrids anses hållbarhetsområdet som väsentligt. Det är de väsentliga hållbarhetsområdena som kommer att ligga till grund för företagets hållbarhetsrapporter.



Figur 1: Beskrivning av GHG-protokollet samt vad som omfattas av Scope 1, 2 och 3.

När CSRD börjar gälla för olika typer av bolag/koncerner i Sverige

Räkenskapsår från och med 1 juli 2024	Räkenskapsår 2025	Räkenskapsår 2026	Räkenskapsår 2027	Räkenskapsår 2028
Stora företag/koncerner som omfattas av EUs nuvarande definition av stora företag/koncerner	Stora företag/koncerner	Samtliga SME:er av allmänt intresse (med undantag för mikroföretag)		Företag/koncerner från tredjeland
PIE* och fler än 500 anställda.	Minst 2 av 3: Anställda > 250 Balansomslutning > 280 MSEK Nettoomsättning > 550 MSEK	Minst 2 av 3: Anställda > 10 Balansomslutning > 5 MSEK Nettoomsättning > 10 MSEK		
<small>*PIE – public interest entities (företag av allmänt intresse), dvs börsnoterade bolag samt kredit- och försäkringsbolag.</small>				

- Stiftelser och ekonomiska föreningar berörs ej
- Kommunala förvaltningar berörs ej
- Kommunala bolag/koncerner berörs om man uppfyller kriterierna för stort bolag.

Figur 2: När CSRD börjar gälla för olika typer av bolag/koncerner i Sverige.

Metod

441

antalet företag som svarade på enkäten

Så genomfördes enkätundersökningen

Enkätundersökningen skickades ut till samtliga 6700 medlemsföretag i Sydsvenska, Västsvenska och Östsvenska handelskammarna samt Handelskammaren i Jönköpings län. Enkäterna skickades ut under augusti 2024 och besvarades av 441 företag, vilket motsvarar 6,6 procent. Fritextsvaren visar på ett engagemang för hållbarhetsfrågor bland respondenterna.

Enkäten innehåller ett kortare avsnitt med generell information om företagen såsom bransch, antal anställda och region. I övrigt fokuserar enkäten på frågor om företagets hållbarhetsarbete. Syftet är att fånga upp hur företag ser på hållbarhetsfrågor, hur långt företagen har kommit i sitt hållbarhetsarbete samt vad som driver arbetet och vad som krävs för att öka omställningstakten. Främst är frågorna utformade med givna svarsalternativ men det finns även enstaka frågor med öppna svar.

Så undersöktes hållbarhetsrapporterna

Inför undersökningen har de 30 företag med högst total omsättning från respektive region identifierats, vilket resulterade i totalt 120 företag. Undersökningen genomfördes under perioden juni till augusti 2024 och baseras på data från årsredovisningar samt hållbarhetsrapporter från verksamhetsåret 2023 eller senast publicerad period. I de fall där företaget omfattas av en hållbarhetsrapport på koncernnivå samt saknar en egen hållbarhetsrapport, har koncernens använts i analysen.

För att undersöka företagens transparens, ambitionsnivå och hur redo de är inför kommande CRSD-krav, har undersökningen behandlat:

- om växthusgasutsläpp beräknas enligt Greenhouse Gas Protocol, samt omfattning och transparens i redovisningen
- om företagen har genomfört en dubbel väsentlighetsbedömning enligt kraven i CSRD
- om företagen har åtagit sig klimatmål med angiven nivå och tidsram (basår samt målår)
- om företaget har åtagit sig klimatmål i enlighet med Parisavtalet genom Science Based Target initiative (SBTi). I detta fall har den senast tillgängliga data från SBTi:s register använts, vilket innebär att även företag som anslutit sig till SBTi under år 2024 har inkluderats i analysen.



DEL 1 Behov och hinder i företagens hållbarhetsarbete

De fyra handelskammarna skickade ut en enkät med frågor om företagens hållbarhetsarbete till samtliga medlemmar och fick svar från 441 företag eller 6,6 procent, se tabell 1. Företag inom Tillverkning och Industri stod för störst andel svar, 26 procent, följt av Bygg och Anläggning med 17 procent. Enkäten besvarades främst av de små- och medelstora företagen där den största kategorin hade mellan 10 och 50 anställda.

	Antal respondenter
Västsvenska Handelskammaren	171
Sydsvenska Handelskammaren	90
Handelskammaren i Jönköpings län	38
Östsvenska Handelskammaren	142
Totalt	441

Tabell 1: Antal respondenter per handelskammare, se Figur 3 för information om vilka geografiska regioner som ingår i respektive handelskammare.

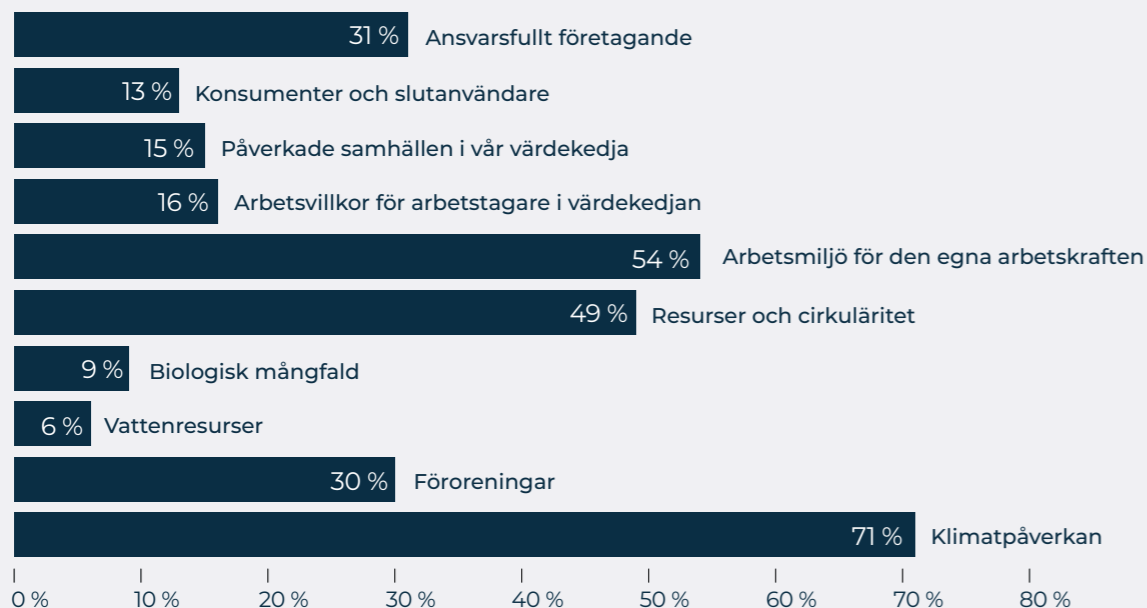
Företagens hållbarhetsarbete

Enligt enkäten anser företagen att deras viktigaste hållbarhetsfrågor är klimatpåverkan, resursförbrukning och en hållbar arbetsmiljö för den egna arbetskraften, se Figur 4.

I princip alla företag som svarat på enkäten (92 procent) anser att de följer gällande lagar och regler inom hållbarhetsområdet. Företagen fokuserar huvudsakligen på åtgärder som att energieffektivisera (61 procent), sätta klimatmål (57 procent) och välja miljömärkt el (51 procent), se Figur 5. Betydligt färre har utvecklat cirkulära affärsmodeller (30 procent). Fritextsvaren visar dock på ett stort intresse för detta område, men också att företagen behöver stöd för att förstå hur deras respektive affärsmodeller kan utvecklas i mer cirkulär riktning samt hur dessa kan bidra till företagets lönsamhet och tillväxt.

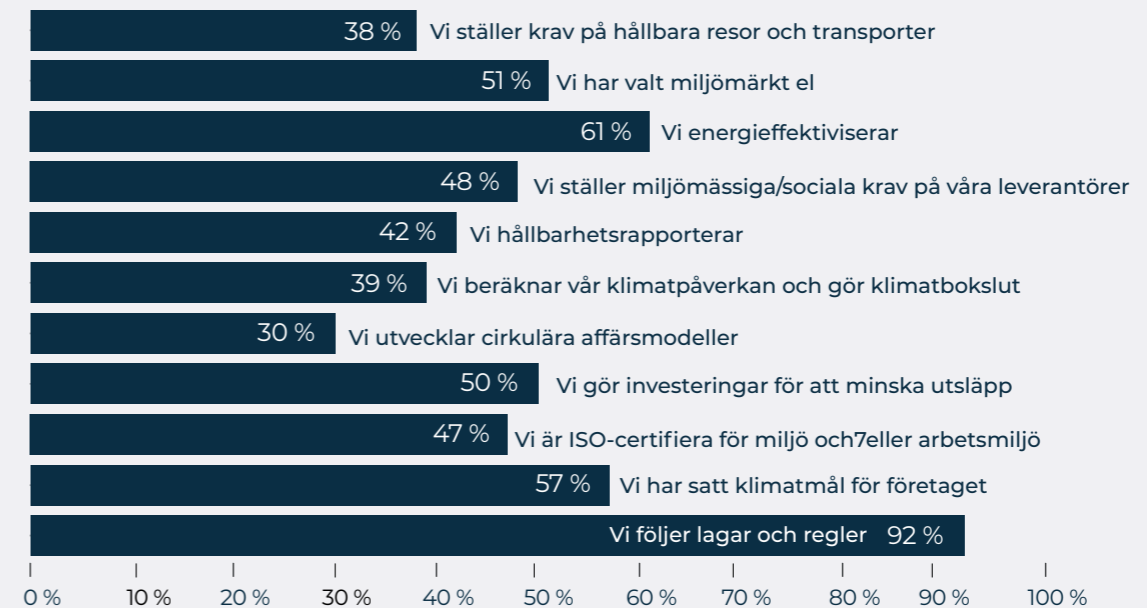


Företagens prioriterade hållbarhetsfrågor



Figur 4: Företagens prioriterade hållbarhetsfrågor.

Hur långt företagen har kommit i sitt hållbarhetsarbete



Figur 5: Hur långt företagen har kommit i sitt hållbarhetsarbete.

Behov för att kunna accelerera hållbarhetsarbetet

Det finns flera drivkrafter för att öka takten på hållbarhetsarbete enligt företagen. Ett är ökade krav i lagstiftning och regleringar. Andra är relaterade till exempelvis ökade krav från kunder, hållbarhet som konkurrensmedel, viljan att vara en attraktiv arbetsgivare samt krav och förväntningar från ägare.

För att kunna möta de krav som ställs, lyfter företagen en rad behov som rör politiska åtgärder, att använda offentlig upphandling som motor i omställningen, behov av kompetenshöjande åtgärder samt ökad grad av samarbete inom och mellan branscher. En sammanställning av behoven finns i Figur 6.

Klimatpolitiska åtgärder och upphandlingar

Investeringar i fossilfri energiproduktion och infrastruktur

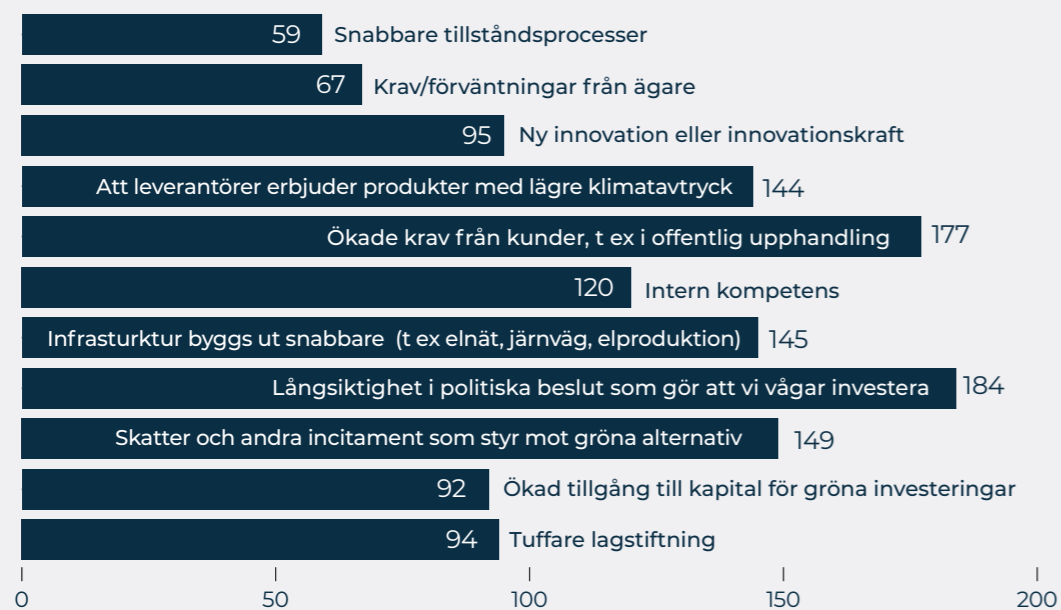
När företagen kommenterar vilka behov de har för att kunna öka takten i omställningen ligger stort fokus på åtgärder för att begränsa klimatförändringar. Företagen lyfter behovet av långsiktighet i politiska beslut för att våga investera.

Näringslivet efterfrågar investeringar i fossilfri energiproduktion och infrastruktur så som elnät och laddinfrastruktur. Vissa företag efterfrågar ökade satsningar på kärnkraft, medan andra varnar för att lägga alltför stort fokus på denna energikälla. De flesta företag ser ett stort behov av att driva frågor kring förnybar energiproduktion, effekt- och elnätsutbyggnad även på lokal och regional nivå där respektive handelskammare kan spela en viktig roll. Många företag pekar på behovet av att sänka klimatavtrycket från transporter och efterlyser en bred palett av styrmedel för att åstadkomma detta. Ökade satsningar på järnvägsnätet både inom Sverige och till andra europeiska länder är högt på agendan för många. Därtill påpekar vissa företag att man inte får glömma den maritima sektorn, där en stor del av trafiken till sjöss kan ställas om till förnybara alternativ. Ett exempel som lyfts fram är behovet av omställning av Gotlands- trafiken till fossilfria bränslen. För den maritima sektorn finns ett stort behov av styrmedel så som skattebefrielse på förnybara bränslen, tillgång till biogas, etc. Incitament för att elektrifiera sektorn behövs också för att få fart på omställningen till sjöss.

Behovet av snabbare och effektivare tillståndsprocesser har länge debatterats på nationell nivå och detta lyfts även fram i undersökningen. Det gäller dock inte bara utbyggnad av elnät och förnybar energiproduktion, utan alla typer av investeringar som bidrar till omställningen, till exempel miljötillstånd för verksamheter som arbetar för mer cirkulära materialflöden.

Några företag uttrycker oro för bristande klimatanpassning, framför allt i relation till vatten- och avloppsinfrastrukturfrågor. Eftersatt underhåll kan ha direkt påverkan på företagets verksamhet, men det kan vara svårt för företagen att förutse var de stora bristerna finns innan extrema väderhändelser inträffar.

Antal företag som angett olika behov för att accelerera hållbarhetsarbetet



Figur 6: Antal företag som angett olika behov för att accelerera hållbarhetsarbetet.



De investeringar som krävs i infrastruktur, energiförsörjning mm får inte vara föremål för mandatperiodspolitik. Det måste finnas en beständighet i investeringarna som varar över hela planeringsperioden, anläggningsperioden och den livslängd som produkten har.

(Citat företag i enkät)



Politiska ambitioner påverkar

Det finns tydliga tecken på att låga klimatambitioner på politisk nivå kan få direkt påverkan på hur företagen ser på kundkrav och regelverk kommer att utvecklas inom hållbarhetsområdet. Många företag markerar tydligt att näringslivet har betydligt högre ambitioner i klimatpolitiken än den nuvarande politiken. Dagens klimatpolitik i Sverige anses medföra både försämrade konkurrenskraft och större osäkerheter runt investeringar.



Vikten för näringslivet av en tydlig långsiktig politik som visar vart vi ska (mot hållbarhet i hög takt) och inte tar beslut som pekar i fel riktning där budskapet förvirrar riktningen (till exempel sänkt reduktionsplikt, slopad flygskatt). Det skapar hos vissa en osäkerhet om våra satsningar på hållbarhet är rätt eller om det kommer svänga nu och inte bli en kundförväntan.

(Citat företag i enkät)

Flera företag lyfter också behovet av att offentlig sektor driver på utvecklingen genom att ställa högre krav i offentliga upphandlingar. Här spelar kommunerna och de kommunala bolagen en viktig roll.



... denna politik minskar vår konkurrenskraft... Betalningsviljan saknas och vi riskerar stå med produkter som ingen vill betala för.

(Citat företag i enkät)

Ekonomiska och administrativa utmaningar

Flera lyfter också problemet med att kunder inte är beredda att betala för dyrare, mer hållbara lösningar. Ett specifikt problem gäller användning av återvunna material som ofta är dyrare än jungfruliga. Här finns ett behov av ekonomiska styrmedel för att säkerställa att det ”rätta” alternativet är kostnadseffektivt. När det gäller vissa typer av hållbarhetskrav efterfrågar företag lagstiftning som skapar konkurrensneutralitet



Om vi anpassar vårt hållbarhetsarbete efter de offentliga upphandlingar där kraven ställs så drar vi på oss kostnader för hela verksamheten. Detta är kostnader som gör att vi inte kan konkurrera,

på lika villkor, på den privata sidan eller i de offentliga upphandlingar där kraven inte ställs. De företag som inte har kostnader för certifieringar, aktivt arbete med miljö, arbetsmiljö mm. får då konkurrensfördelar. Våra overheadkostnader blir helt enkelt för höga jämfört med konkurrerande företag och särskilt privata beställare kan ifrågasätta vår prisnivå, och de prioriterar oftast priset.

(Citat företag i enkät)



Jag skulle vilja att rapporteringskyldigheten blir mer krånglig för de företag som väljer fossila alternativ, i stället för tvärtom - som det är nu. De som försöker ställa om drabbas av en orimlig mängd rapporteringar, t ex den



Offentlig upphandling ska vara ett föredöme: Hållbarhetskrav och totalkostnad (inkl underhåll/servicekostnad, moderniseringar etc.) och total miljöpåverkan under hela livscykeln ska redovisas och bedömas tyngre vid upphandlingar. Inköpspris ska inte vara styrande.

(Citat företag i enkät)



Leverantörskedjans roll i omställningen

För att kunna leverera hållbara produkter och tjänster är det centralt för företagen att det finns leverantörer som i sin tur erbjuder produkter och tjänster med hög hållbarhetsprestanda. Här finns en stor utmaning för företagen, både att kunna identifiera rätt leverantörer, att säkerställa att det leverantörerna lovar faktiskt stämmer, men också att eventuella merkostnader i leverantörsledet går att föra vidare till företagets kunder.

EU:s regelverk

Många lyfter rapportering som en allt större utmaning som kommer att ta mycket resurser. Att säkerställa att rapporteringen leder till faktiska förbättringar och har ett konkret affärsvärde som också leder till investeringar för att minska utsläppen kommer att bli allt viktigare för företagen.



Vi lägger just nu väldigt mycket kraft på att möta kraven på redovisning enligt CSRD, det hindrar oss från att jobba med hållbarhet här och nu, dessutom utarmas konkurrenskraften när många får ägna sig åt icke kommersiella aktiviteter. Det är alltid ekonomin som styr, så länge det är riskfyllt och osäkert att investera i grön omställning så kommer duktiga företag att förhålla sig till det och avvakta.

(Citat företag i enkät)

En del företag lyfter fram uppfattningen att Sverige tolkar EU:s regelverk mer strängt än vad andra länder gör, vilket kan vara kontraproduktivt för svensk konkurrenskraft. Något företag tycker att det är problematiskt när Sverige inför regelverk som är skarpare än EU:s, eftersom det riskerar att leda till att billigare import från andra EU-länder slår ut inhemska företag. I sådana fall ser man hellre incitament för att få svenska företag att vidta åtgärder än restriktioner. Det framhålls också att regleringar inte får stjälpa innovation och kreativitet, utan måste utformas med varsamhet för att värna näringslivets utveckling och konkurrenskraft.

Att enbart ställa krav utan att följa upp dem pekas också ut som problematiskt. Detta är särskilt viktigt för att nå resultat uppströms i värdekedjan. För att ställa om till hållbara leverantörskedjor räcker det inte med krav som ställs inledningsvis. Att förändra leverantörskedjan, ur alla tre hållbarhetsperspektiven (miljö, socialt och affäretiskt) kräver mycket jobb och engagemang.

(Citat företag i enkät)



Uppmana stat, region och kommun med flera att de följer upp sina leverantörer (hållbarhet, regler, kvalitet och hållbara affärer) så att alla konkurrerar på samma villkor.

(Citat företag i enkät)



Samarbete

Många företag ser hållbarhet som ett område där samarbete kan bidra positivt. Det uppfattas inte som känsligt ur ett konkurrensperspektiv utan snarare anser många företag i undersökningen att en ökad grad av samarbete är en förutsättning för att säkra svensk konkurrenskraft.

Företagen lyfter fram flera exempel på samarbeten. Dessa kan vara både branschöverskridande och inom enskilda branscher för att hantera gemensamma utmaningar. Samarbeten kan syfta till att påverka politiken att bli mer ambitiös, men kan också handla om att utveckla gemensamma målsättningar och samarbeta kring åtgärdsplaner, samt skapa gemensamma kravplattformar gentemot leverantörer, exempelvis inom transportsektorn. Det finns många samverkansarenor i regionerna och det vore mycket positivt om dessa i större utsträckning användes för att lyfta fram goda exempel.

För företag som arbetar mot mer cirkulära affärsmodeller är ökat samarbete i värdekedjan helt nödvändigt. Genom bredare lokala samarbeten finns det möjlighet för företag att tillsammans accelerera omställningen på lokal nivå och hitta affärsmöjligheter som kopplar samman olika värdekedjor. För många företag innebär det här nya sätt att tänka och agera, vilket kan underlättas genom forum för erfarenhets- och kunskapsutbyte.

För bolag som är verksamma i södra Sverige skulle ett starkare samarbete inom hållbarhetsområdet också kunna tjäna till att lyfta fram regionens framgångsrika företag (ur ett hållbarhetsperspektiv) gentemot nationella investerare, som annars riskerar att vara alltför centrerade till huvudstaden.



Företagen behöver hjälp med att lyfta fram framgångsrika gröna/cirkulära företag i syfte att öka investeringsviljan från Stockholm.

(Citat företag i enkät)

Kompetensuppbyggnad

Generellt sett finns en oro inom näringslivet för kompetensförsörjning, framför allt relaterat till den gröna omställningen. Detta speglas också i svaren från företagen i denna undersökning.

En intressant fråga som kommer upp i flera svar är behovet av samsyn kring hur man beräknar/redovisar klimatavtryck. Som tidigare nämnts i rapporten finns en etablerad standard för detta, GHG-protokollet. Dessutom finns väl etablerade metoder för att göra livscykelanalyser på enskilda produkter. Därför tolkas detta behov snarare som att företagen behöver höja sin kompetens inom området och få stöd i att förstå hur olika standards appliceras på deras företag samt hur olika begrepp ska tolkas. Det är framför allt små och medelstora bolag som behöver stöd i detta arbete.

Idag behövs ett gediget arbete/en gedigen kunskap om hållbarhetspåverkan i hela värdekedjan. SME:s kan ofta inte avsätta den typen av resurser, särskilt inte om man importerar råvaror. En viktig fråga är att hjälpa, ex. SME:s att kartlägga detta samt vad det ger för effekt i slutänden.

(Citat företag i enkät)

Det finns också behov av stöd i hur man kan sätta mål, kvantifiera och följa upp andra hållbarhetsområden.

Ett område där många företag har utbildningsbehov är inom cirkulär ekonomi. Hur kan traditionella affärsmodeller utvecklas och bli mer cirkulära? Hur påverkar cirkularitet olika roller och funktioner i företagen?



Att det skapas långsiktiga, stabila och förutsägbara villkor som motor i utvecklingen. Ett trivialt men relevant exempel är hur drivmedelspriser varierar med politiken och slår undan fötterna på investeringar mm.

(Citat företag i enkät)

Hinder

Företagen anser att det största hindret för hållbarhetsarbetet är bristande kundkrav, både från offentliga och privata aktörer, samt låg betalningsvilja. Man uppfattar att kunder ställer krav, men sedan inte är beredda att betala för den dyrare lösningen. En återkommande frågeställning är vem som ska ta kostnaden för omställningen och om detta kan mötas med stöd och subventioner på nationell nivå, exempelvis när ny teknik utvecklas.

Svårigheten att påverka utsläppen i värdekedjan, särskilt hos leverantörer, lyfts som ett annat hinder. Särskilt mindre företag lyfter svårigheten att hänga med i utvecklingen och kunna påverka leverantörer.

Den tredje utmaningen som många företag lyfter är kortsiktigheten i politiska beslut och de affärsmässiga risker detta medför. Det blir svårare att fatta beslut om investeringar när den fortsatta utvecklingen inte går att förutse, se Figur 7.

Generellt är företagen överens om att det är viktigt för konkurrenskraften att Sverige är ledande inom den gröna omställningen. Samtidigt anser majoriteten att det krävs bättre förutsättningar för att förena satsningar på minskade utsläpp med tillväxt. När företagen ombeds prioritera politiska åtgärder är långsiktighet vad gäller mål, skatter och subventioner samt statliga investeringar i infrastruktur högst rankade, se Figur 8.

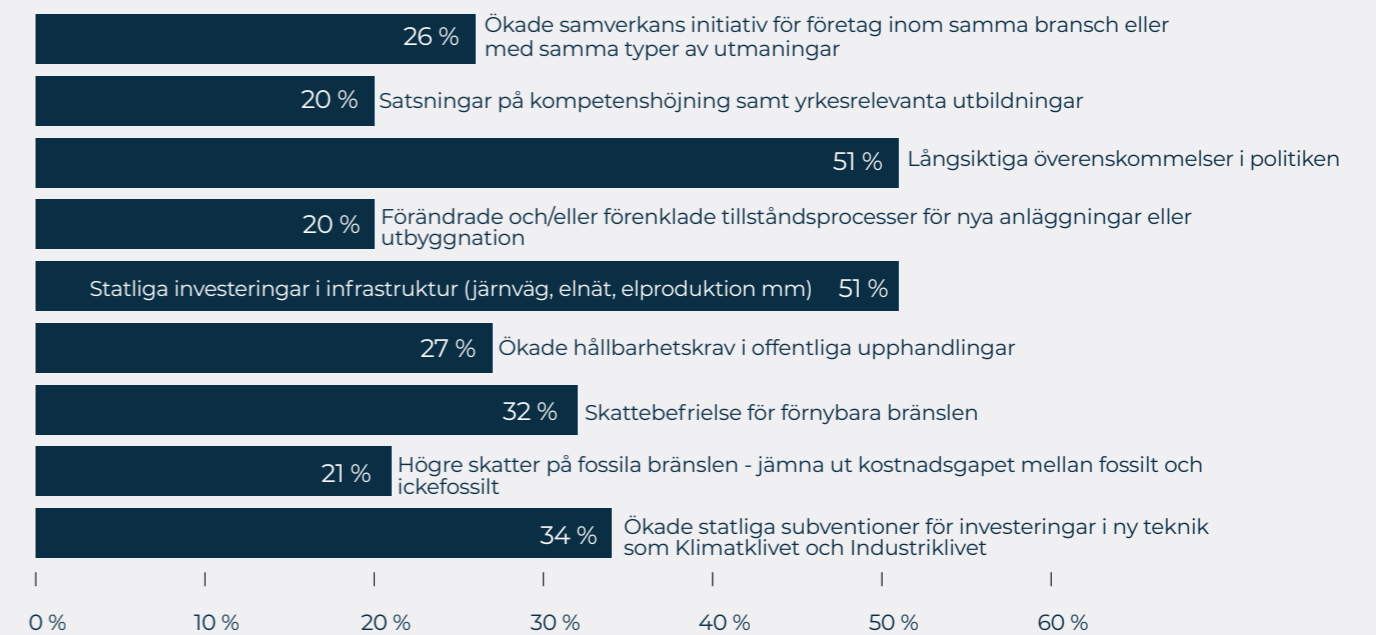


Framträdande hinder för företagens hållbarhetsarbete



Figur 7: Framträdande hinder för företagens hållbarhetsarbete.

Andel företag som lyfter politiska styrmedel



Figur 8: Andel företag som lyfter politiska styrmedel.

Del 2 Hur långt har de stora företagen kommit i sitt hållbarhetsarbete?

Ambitionsnivå klimat

Klimat tycks vara det område där företagen har mest tydliga målsättningar och störst möjlighet att kvantitativt följa upp dessa. Arbetet inom andra miljöområden som biologisk mångfald och cirkulär ekonomi är fortfarande i sin linda och därmed är rapporteringen inte lika detaljerad. Detta beror troligen på det fokus som klimatfrågan haft politiskt det senaste decenniet efter att Parisavtalet slöts, samt att flera ramverk och verktyg för klimatberäkningar och klimatmål har utvecklats på frivillig basis. De ekonomiska styrmedlen för att motivera företag att minska sin användning av fossila bränslen har också skärpts under denna tid. Även om cirkulär ekonomi varit i fokus för debatten har det inte varit tydligt vilka åtgärder företag behöver vidta och vad de ska leda till. Inom ramen för Fit for 55 har regelverken som berör cirkulära frågor skärpts betydligt, men detta syns inte riktigt ännu i företagens hållbarhetsarbete. Ett liknande resonemang gäller även biologisk mångfald. Vissa hållbarhetsfrågor har drivits på av lagstiftningen under de senaste decennierna, så som föreningar och arbetsvillkor för den egna arbetskraften.

Att sätta vetenskapligt förankrade klimatmål är ett allt vanligare sätt att på frivillig basis, se till att klimatarbetet hamnar på agendan i företagen. De företag som omfattas av CSRD måste framöver redovisa hur företagets mål för utsläppsminskningar är förenliga med 1,5-gradersmålet.

De företag som inte har vetenskapligt förankrade målsättningar kommer att behöva redovisa detta på ett transparent sätt, vilket kommer att synliggöra detta för olika intressenter. Det är troligt att kraven på ambitiösa klimatmål kommer att öka från framför allt investerare och kunder. Eftersom denna typ av mål omfattar hela företagets värdekedja (dvs även utsläpp uppströms i leverantörsledet och nedströms i kundledet) ställer företagen allt oftare krav på att deras leverantörer ska sätta samma typ av mål.

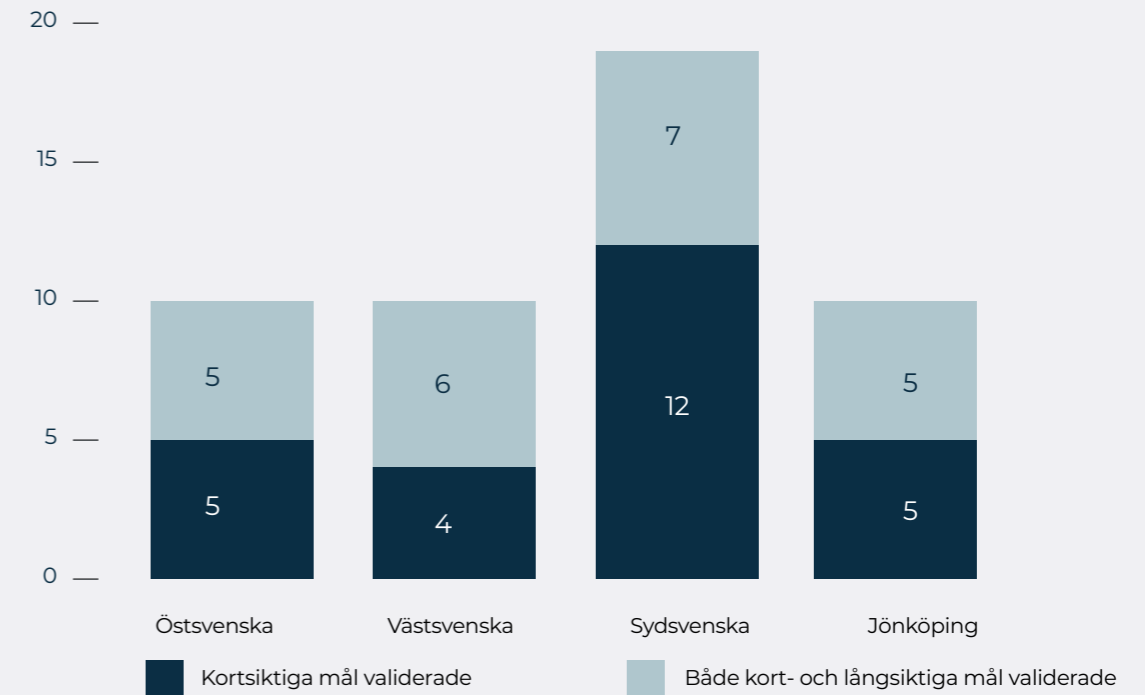
Bland de undersökta företagen har nästan tre fjärdedelar satt någon typ av klimatmål med bestämd tidsram och nivå, se Tabell 2. Nära hälften av företagen har satt kortsiktiga mål som är validerade eller har åtagits enligt Science Based Target (SBT) och nära 30 procent har satt mot-svarande långsiktiga mål. När ett mål är validerat av SBTi innebär det att den fristående organisationen SBTi har granskat företagets klimatmål och intygar att de är tillräckligt ambitiösa för att vara i linje med Parisavtalet. Att få sina klimatmål validerade av SBTi tar lite tid, därför finns det företag som åtagit sig mål, men som ännu inte fått dem godkända.

Sydsvenska regionen har flest företag som satt mål som godkänts av SBTi, medan Östsvenska har flest företag med åtagna SBT-mål. Det visar på ökade ambitioner i närtid i sydöstra Sverige, se Figur 9 och 10.

Klimatmål	Validerade	Åtagna	Totalt
Kortsiktiga SBT klimatmål totalt	41 %	8 %	49 %
Långsiktiga SBT klimatmål totalt	19 %	9 %	28 %
Både kortsiktiga och långsiktiga SBT klimatmål	19 %	5 %	24 %
Bara kortsiktiga SBT klimatmål	22 %	3 %	25 %
Bara långsiktiga SBT klimatmål	0 %	4 %	4 %
Klimatmål med tidsram och nivå		71 %	

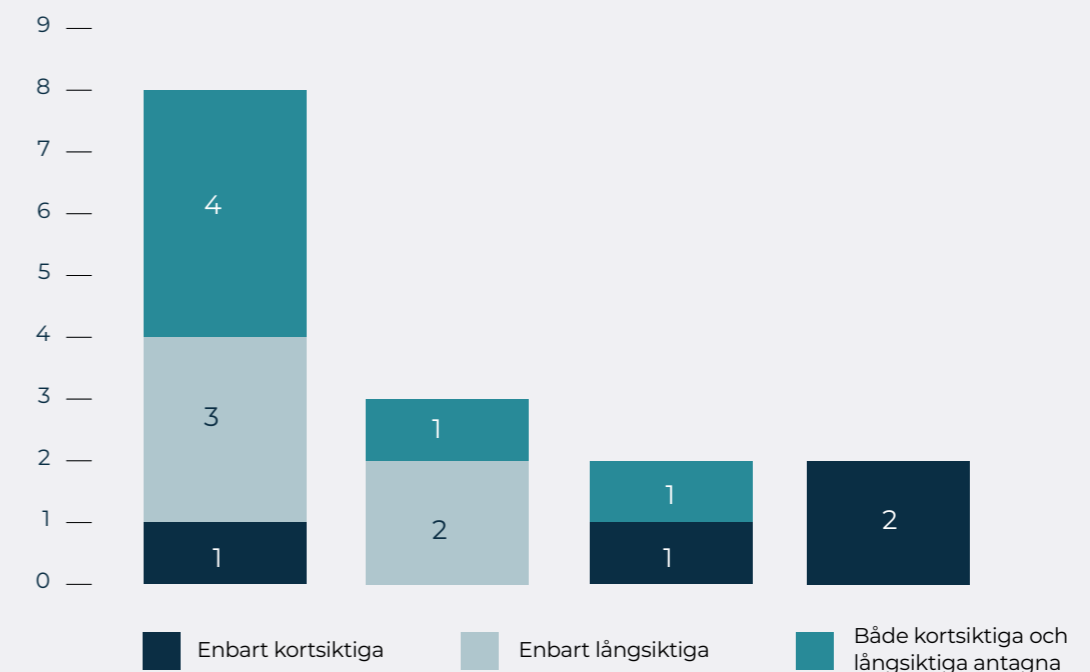
Tabell 2: Andel företag som har satt klimatmål enligt SBT. SBTi rekommenderar lite förenklat kortsiktiga mål som motsvarar en halvering av växthusgasutsläppen från 2018 till 2030. De långsiktiga målen ska motsvara minst 90 procent reduktion av växthusgasutsläppen till 2050.

Antal företag med mål som validerats av SBTi



Figur 9: Antal stora företag med mål som validerats av SBTi i respektive region.

Åtagna SBT-mål, som ännu ej godkänts



Figur 10: Åtagna SBT-mål, som ännu ej godkänts.

Hur transparenta är företag i klimatrapporteringen?

För att kunna bedöma ett företags klimatredovisning är det viktigt att beräkningarna gjorts på ett transparent sätt. Den vedertagna standarden för beräkningar och redovisning av växthusgasutsläpp är GHG-protokollet, vilket möjliggör utvärdering av ett företags klimatarbete. Det underlättar också jämförelser mellan olika företag och för det enskilda företaget över tid. Att rapportera i enlighet med en vedertagen metodik är därför en viktig markör för transparens i hållbarhetsredovisningen.

I Tabell 3 visas hur många av de undersökta företagen som redovisar i linje med GHG-protokollet. Jönköpings län har färre företag (21) som redovisar enligt standarden i jämförelse med de andra regionerna medan Sydsvenska har flest (29). Av de som följer metodiken rapporterar samtliga sina egna utsläpp (Scope 1) och (Scope 2). Vidare rapporterar 76 procent av företagen utsläpp i hela eller delar av sin värdekedja (Scope 3), se Figur 11.

Skälet till att företag inte rapporterar enligt GHG-protokollet varierar. Vissa företag anger i rapporter att de beräknar sina växthusgas utsläpp i enlighet med standarden, men publicerar inga siffror. De företagen följer den nu gällande årsredovisningslagen och inkluderar en hållbarhetsrapport i den övergripande årsredovisningen. Det är dock ett stort gap mellan dessa företags nuvarande rapportering och de krav som ställs framöver.

Det finns företag i studien som inte publicerar hållbarhetsrapporter över huvud taget, vilket har varit obligatoriskt för företag över en viss storlek att göra sedan 2017.

Några av de bolag som inte redovisar klimatberäkningar ingår i koncerner (i vissa fall kommunkoncerner) där deras klimatberäkningar ingår i koncernredovisningarna.

Varför transparens?

De företag som inte rapporterade enligt GHG-protokollet brast oftare i tydlighet kring beräkningsmetodik, vilket

försvårar jämförelsen och minskar transparensen. Att följa GHG-protokollet kommer att vara ett krav när man rapporterar i enlighet med CSRD, vilket innebär att de företag som redan gör det är bättre positionerade för den nya lagstiftningen.

Rapportering i värdekedjan – Scope 3

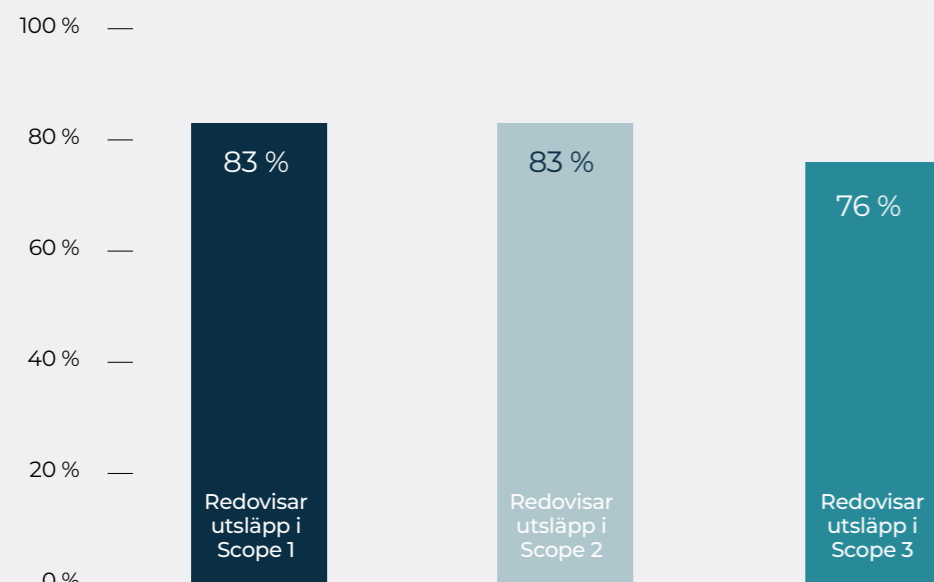
För rapportering av utsläpp i värdekedjan undersöktes både vad företagen påstår att de beräknar, samt vad de faktiskt redovisar i scope 3, eftersom det är en viktig markör för transparens och ett centralt underlag för företags klimatarbete gentemot leverantörer och kunder. Scope 3 delar upp utsläppen i värdekedjan i 15 olika kategorier (exempelvis inköpta varor uppströms och användning av sålda produkter nedströms). För att en kategori ska räknas som redovisad, krävs det att företaget har redovisat den separat. Ju mer företag aggregerar utsläpp genom att slå samman flera kategorier, desto svårare blir det att identifiera åtgärder och följa upp utsläppsminskningar. En sammanslagning av utsläppen från två eller flera olika kategorier räknas därmed inte som att kategorin har redovisats.

Det vanligaste är att företagen redovisar mellan 1–3 kategorier, se Figur 12. Enligt CSRD behöver företag endast rapportera de kategorier som anses vara väsentliga för företaget. Det är ovanligt att företag endast har väsentliga utsläpp inom så få kategorier och därför är det troligt att företagen utesluter relevanta utsläppskällor från sin redovisning. För dessa företag kommer rapportering enligt CSRD innebära att de behöver se över sin klimatredovisning.

De kategorier i värdekedjan som rapporteras flitigast och de med störst utsläpp

Den vanligaste kategorin att redovisa i Scope 3 är kategori 1: inköpta varor och tjänster, som ofta står för en stor del av företagets utsläpp i värdekedjan. Genom att kartlägga leverantörers utsläpp kan företag identifiera möjliga åtgärder, exempelvis genom att samarbeta med leverantörer för att minska deras utsläpp eller utvärdera alternativa leverantörer med lägre utsläpp i produktionen. Av de undersökta företagen rapporterade 74 procent av företagen utsläpp i denna kategori och drygt hälften gjorde det separat från övriga kategorier.

Andel företag som redovisar utsläpp i respektive Scope



Figur 11: Andel företag som redovisar utsläpp i respektive Scope.

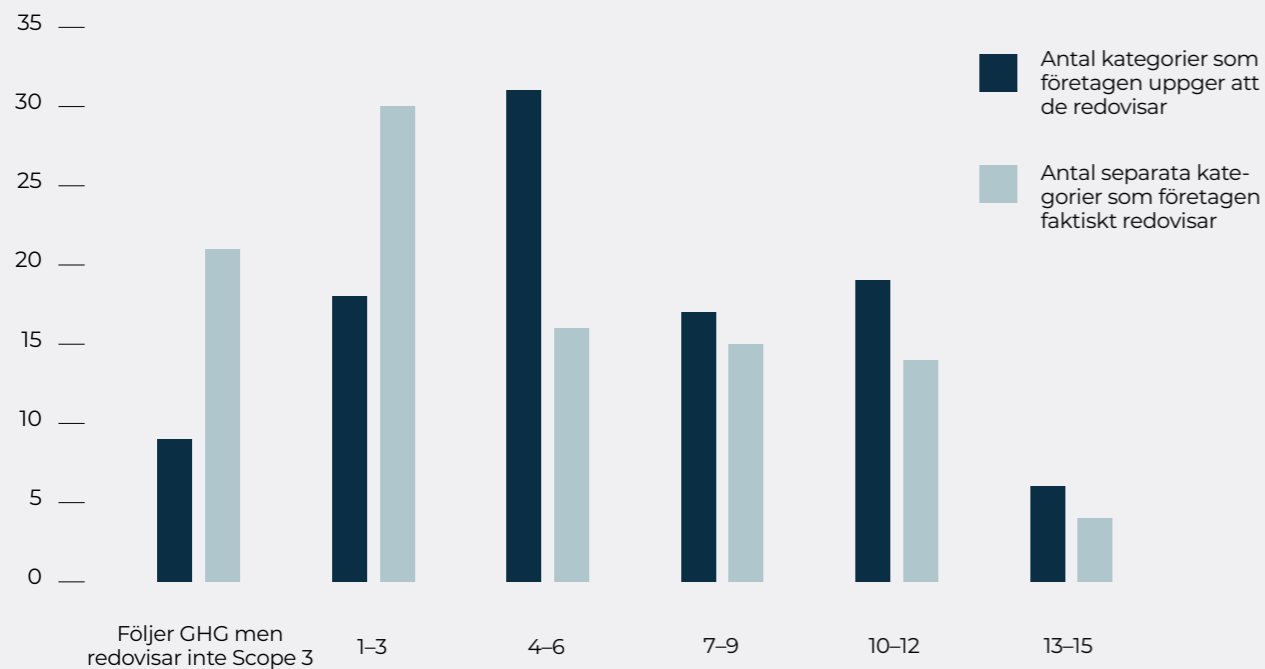
	Redovisar enligt GHG	Redovisar inte enligt GHG
Antal företag	100	20
Andel företag	83 %	17 %

Tabell 3: Antal och andel företag som redovisar enligt GHG-protokollet.

Varför transparens?

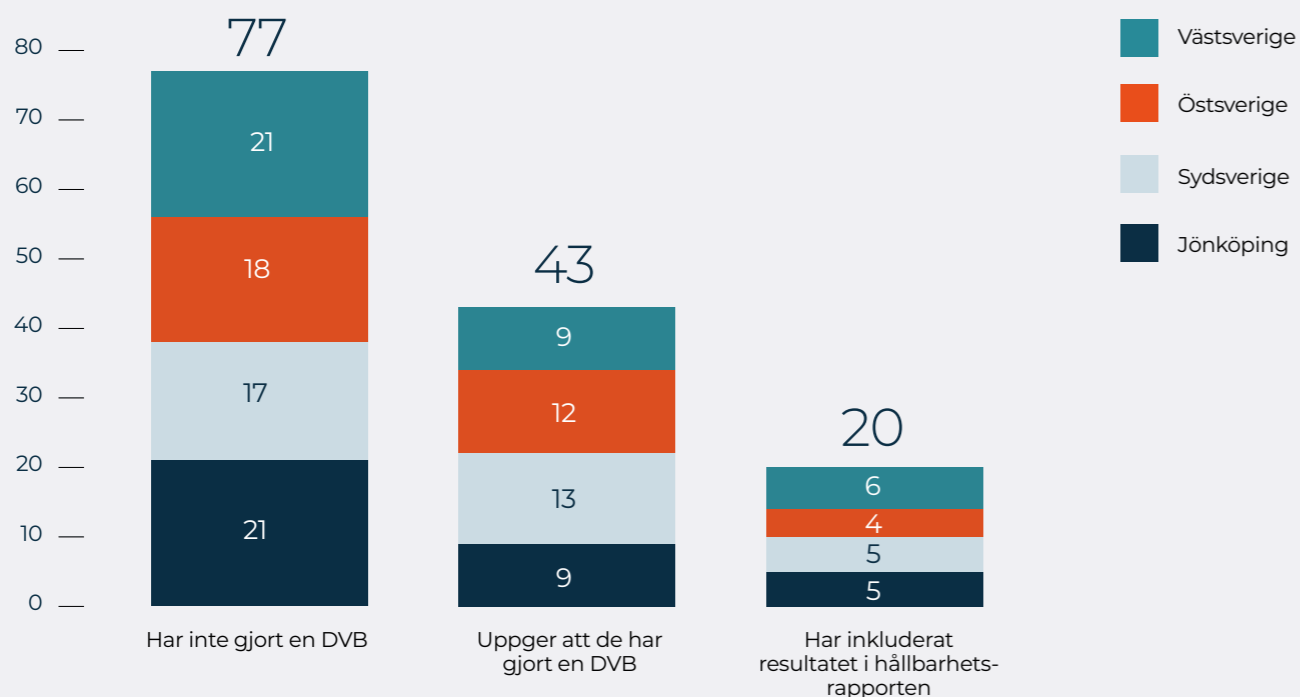
- ▶ Transparenta utsläppsberäkningar och metodval underlättar utvärdering och jämförbarhet över tid.
- ▶ Redovisad kvalitet på data underlättar förståelsen för hur stora felmarginalerna kan vara.
- ▶ Transparens är en förutsättning för att följa upp utsläppen och därmed kunna genomföra rätt åtgärder för att sänka dem.

Andel företag som redovisar olika antal Scope 3-kategorier



Figur 12: Andel företag som redovisar olika antal Scope 3-kategorier.

Antal företag som har gjort en dubbel väsentlighetsbedömning (DVB)



Figur 13: Antal företag som har gjort en dubbel väsentlighetsbedömning (DVB).

Har företagen gjort en dubbel väsentlighetsbedömning?

Ett steg i CSRD rapporteringen är att genomföra en dubbel väsentlighetsbedömning (DVB) enligt kraven i ESRS2.

Majoriteten av de undersökta företagen har ännu inte publicerat en DVB, se Figur 13. Flera företag rapporterade dock att de har påbörjat arbetet med analysen men att detta arbete inte har slutförts. 43 företag har publicerat en DVB, varav 17 inkluderat resultatet i 2023 års hållbarhetsredovisning (14 procent). Den låga andelen är i linje med förväntningarna eftersom stora börsnoterade företag med fler än 500 anställda först måste rapportera för det räkenskapsår som påbörjas efter 30 juni 2024. För de flesta bolag som omfattas av denna studie kommer den första hållbarhetsrapporten enligt CSRD att upprättas för 2025. Skillnaderna mellan regionerna är små, men Öst- och Sydsverige ligger snäppet bättre till i antal företag som har genomfört en DVB.

Hur skiljer sig regioner och branscher åt?

Med utgångspunkt i hållbarhetsrapporterna är variationerna små mellan de fyra regionerna. De skillnader man kan se är att Sydsverige har flest företag som följer GHG protokollet (29), som kommunicerar resultaten från en DVB (13) och som fått flest klimatmål validerade av SBTi

(19). Trots att skillnaden är liten i medianomsättningen mellan företagen i Västsverige och Sydsverige och trots att omsättningen i Västsverige är betydligt högre än i Östra Sverige och i Jönköpings län, så ligger företagen i Västsverige något sämre till. Västsverige hade lika många företag som har validerade mål av SBTi (10) som Jönköpings län och Östsvenska Handelskammaren, samt lika många företag som har genomfört en DVB (9) som Jönköpings län trots att Jönköpings län har betydligt lägre genomsnittlig omsättning.

Den främsta orsaken till skillnaderna mellan olika regioner är troligen inom vilka branscher regionernas företag är verksamma. Södra Sverige har till exempel fyra gånger så många företag inom Företagstjänster, och Bank, Finans och Försäkring samt dubbelt så många inom Livsmedelsframställning, branscher som generellt sett ligger långt fram i hållbarhetsarbetet, på grund av höga krav från investerare och kunder. I Västsverige har fyra gånger så många företag inom Transport och Magasinering och tre gånger så många inom Motorfordonhandel besvarat enkäten. Detta är branscher med hög användning av fossil energi, där vetenskapligt linjerade klimatmål kan uppfattas som orealistiska. Västsverige har också dubbelt så många företag inom Offentlig Förvaltning och Samhälle, företag som ofta omfattas av ambitiösa klimatmål på kommunnivå, vilka emellanåt inte är helt applicerbara på Science Based Targets.



Sammanfattande resultat och slutsatser

Undersökningen visar att företag oavsett bransch anser att hållbarhet är viktigt. Företagen lyfter fram att det är avgörande att svenskt näringsliv ligger i framkant för att säkra konkurrenskraft. Det är centralt att politiken och samhället sluter upp och skapar de förutsättningar som behövs.

Majoriteten av företagen har satt klimatmål, något som underlättar för CSRD-rapporteringen. Nästan hälften av de stora bolagen har anslutit sig till SBTi, vilket pekar på att tredjepartsverifiering blir allt viktigare för hög trovärdighet. De stora företagen har börjat anpassa sig till kraven på mer omfattande hållbarhetsrapportering i CSRD. Detta medför att rapporteringen tar i anspråk fler resurser och högre kompetens för både stora och små aktörer. Redovisning av hållbarhet genom hela värdekedjan kommer att vara en stor utmaning för många företag och leder till ett behov av bättre processer för datainsamling samt kompetenshöjande åtgärder.

Många företag ser en risk att konkurrenskraften för svenska företag försämras tack vare kortsiktig och bristande klimatpolitik. Politiska styrmedel anses vara nödvändiga för att påskynda hållbarhetsarbetet och många uppger att kortsiktiga politiska beslut och brist på krav i offentliga upphandlingar hindrar investeringar i hållbara alternativ. Den politik som krävs för att ökad takt i omställningen är framför allt långsiktiga, mandatöverskridande politiska beslut samt investeringar i infrastruktur. Detta gäller särskilt infrastruktur för elförsörjning, men

även järnvägar. Inte helt förvånande lyfts behovet av kortare tillståndsprocesser fram, framför allt i relation till utbyggnad av förnybar energi.

Många företag lyfter behovet av samarbete, både branschöverskridande och inom branscher, i syfte att påverka politiken, men också för att kunna utvecklas snabbare genom att lära av varandra. Många företag anser att ökad grad av samarbete är en förutsättning för att säkra svensk konkurrenskraft.

En snabb föränderlig omvärld, med regelverk som ändras i rasande takt, ställer höga krav på förändrad kompetens inom företag. Framför allt ser många mindre företag hållbarhetsarbetet som en stor utmaning. Det gäller till exempel hur man beräknar och redovisar sitt klimatarbete och vilka åtgärder som är effektiva för minskad påverkan i leverantörsledet.

Det finns vissa skillnader mellan olika branscher i hur företagen ser på hållbarhetsarbetet. Till exempel visar tillverkning och industri större engagemang för hållbarhetsfrågor, är beroende av politiska åtgärder och prioriterar politiskt stöd för kompetenshöjning. Branscher som handel och juridik är däremot mer beroende av kundrelationer och affärsstrategier, vilket gör att de i högre grad påverkas av kundernas ökade krav på hållbarhet. Denna variation visar på vikten av styrmedel som erbjuder olika typer av stöd och handlingsplaner som är anpassade efter olika branschens behov.



Medskick till företagen inför CSRD

- Sätt tydliga klimatmål i enlighet med Parisavtalet.
- Följ GHG-protokollet i klimatberäkningar och var tydliga med metod och källor.
- Redogör för alla kategorier som omfattas i beräkningarna och redovisa dessa separat.
- Gör en dubbel väsentlighetsbedömning i enlighet med CSRD:s rekommendationer.

Medskick till politiken



Att svenska företag ligger i framkant inom hållbarhet är viktigt för Sveriges konkurrenskraft.



Prioritera långsiktig och blocköverskridande politik för att främja investeringsvilja.



Satsa på kompetensförsörjning för att möta behovet framför allt inom industrin.



Korta och effektivisera tillståndsprocesserna för investeringar som bidrar i omställningen.



Branscher har olika förutsättningar och behov och politiken måste anpassas efter detta.



Inför tydliga styrmedel som driver på omställningen av transportsektorn.



Investera i nödvändig infrastruktur, framför allt elproduktion och elnät.



Investera i det svenska järnvägsnätet, både inom Sverige och kopplat till grannländerna. Öka fokus på omställning av den maritima transportsektorn.



Investera i vatten- och avloppsinfrastruktur, samt andra klimatanpassningsåtgärder.



Investera i forskning och utveckling av ny teknik för att möjliggöra omställning.



Det offentliga (staten, regioner och kommuner) spelar en viktig roll för att främja ökad grad av samarbete i hållbarhetsfrågor, samt att driva på utvecklingen genom offentlig upphandling.



Säkerställ att företag har möjlighet att få stöd i implementationen av nya regelverk.



Arbeta för att EU:s regelverk ska tolkas likadant i de olika medlemsstaterna.





Kontakt

Västsvenska Handelskammaren
info@vastsvenskahandelskammaren.se

Sydsvenska Handelskammaren
info@handelskammaren.com

Östsvenska Handelskammaren
info@ostsvenskahandelskammaren.se

Handelskammaren i Jönköpings län
info@handelskammarenjonkoping.se

2050
info@2050.se

2050 CONSULTING I SAMVERKAN MED



Handelskammaren
I sydsvenska företags intresse

